

آذربایجان

گوندک سیاسی، اجتماعی، ادبی، اقتصادی تورک غزتمیدیر.

آبونه شویطی:

پانوارک برینه دک باکو ایچون ۳۴.

باشقه شهراره ۳۵ روبلهرد.

بز آیشی باکود ۱۲، باشقه شهرارد.

۱۹ روبلهرد.

اعلان قیاتی:

سطری ۳ روبله کراشه کین املالار

ایچون کدشت ایذیلر.

تورک و اسلامده مفید مقالره صحیفه
لرتمز آچقدور. درج اولنسان اوردق
اعاده ایذیلر. درج ایذیلن ماقالات
مکفاتی اداره تمین ایذیلور.

محل اداره:

باکو، وورونوفسکی وغورنسکی
کونجورلک کینجده ۴ نومرولی ایوده

«آذربایجان» ادارهسی

تاتون نمرو ۶۰-۳۹

تک نسخهسی ۷۰ قیق

قسم رسدی

داخلیه نظارتک اقطاعمامی

نمره - ۱۰

۱۰ کانون اول ۱۳۳۷

من. آذربایجان جمهوریتک داخلیه نظاری،
وزاریا تروده غزتمسک ۱۴۷، ۱۴۸ و ۱۴۹
نمبرلرله ایوان قوروتیشک و مکتوباتشوقک
برج ایذیش ادارهس مکتوباتی ایکنگره سو
ترمه پالان شایعلر نشر ایذیلر. ماییت دشمن
حلیگی قالمیرا یلدهک و حکومت حرکاتی و
کفار نظاری حقیقده اسل-سبز خیرلر شایع ایذیلر
عد ایویب ۱۹۹۸ نیچی لی ایوان آتیک ۱۹۹۸
حکومت قوتلاریشه موافق بیرلمیش اولان
اجاری فراداملرک ایکنجی نسمنک آ. ب. و
مادریته کورمه دژنمایا تروده غزتمسی مدیری
ل. ایمانسک ۳ پاش و به. جریبه ایلهلمسی
جریبه ویریهدیگی تهریده آکی ای حیه
انسانتی فراره آلمن.

داخلیه نظاری ب. جوانشیر.

کاغذ تقسیم ایذیلر شوردن

هرجورکافه، قاروند، طرف (پاکت)
تقسیم ایذیلر شورا، فرمالاره و بایئشمیرانی
اولالاره خیروریر که بواعلان خیروریرلیگی
کورن ۳ کورنک مده قور ۲ نیچی نروره فورما
ایله کافه، قاروند وظرف حرکاتی حقیقده
پوروسنه معلومات ویرمه ایذیلر. کورن
معلوماتی ویرمه یئلر جریبه ایذیلر چکورد.
پونن علاوه برینچی نروره فورماله معادلات
ویرمه لی اولان شخضار و قیرده لار شورالیه معلومدر
ایذیلر. قور بطور معلومات ویرمه یئلر پوستی
۲۳ کورن اولک (بذقارک) ۲۳ قور مده معلومات ویرمه
ایچور ایذیلر.

۱ نیچی و ۲ نیچی فورماله معلومات ویرمه
بریک تهریده مقصرد قانونی مشولته جلب
ایلیوب ماللاری کشف ایلمدیگی زمان شورالک
کوسری ایله حیزر دخی ایذیلر چکورد.
۱ نیچی و ۲ نیچی فورمالرک بلاقلق شورادا
یوروسنده آملاق اولار. مترو - پولیس کورجه
سنده نروره ۳۳ (کومونه) تجارت و سهمدارلار
قرکتی قاتوراند.

شورادری، عیالیعی باک مایکنسک،
کاب و، غ. لویسنک.

آذربایجان معارف نظارتده

نمره ۲۰۳

۱۱ کانون اول ۱۳۳۷

زکاتال عالی انشائی مکتبتک معلمی تیر
تیکریتجی یاس و آتاشاسیا قوشوبا مصلرلر
حقیقته خدمتدن کسار ایذیلر. برنجیسی
لولوغه کلمه دیکندن پوستی ایوان (برشیا) ک
برینجی و ایکنجی سیه مده مکتوب ملی
قهرله ییکدن نقرین تاتیک (ویایر) ۳۸۹.

نمره ۲۰۴

باکو ۳ نیچی انات کیمنازیمه تورک لانی
معلمسی غریبسلطان میکوف بویسل تشرین
تاتیک ۳۰۰ ندرن باکو ایکنجی انات کیمنازیمه
تمین ایذیلر.

نمره ۲۰۶

۱۲ کانون اول ۱۳۳۴
و. ز. یائشوسکی باکو ریالی مکتبتده
موقتا جغرافیا تهریمه بورا فیلر.

نمره ۲۰۷

باکو ده دوردهجی ذکور کیمنازیمسک
معلمسی و. آ. سونوورا باکو تجارت مکتبتده
آلمان لانی تهریمه بورا فیلر.

نمره ۲۰۸

باکو ماریئسکی انات کیمنازیمسک معلوم
معلماری: ی. م. فریقینا، آ. آ. نویشقا،
آ. و. بولوا، آ. د. شیانووا، و. قاندلاکی
ی. م. دودیا، س. ج. شیخ زاده، آ. ب. مالخا
سیاس. ک. م. یزتوماسیان، س. ا. پاشروا،
م. ق. یثرووا، ا. کجایینووا وقت مینده
اودوظیفه لر ایله ایکنجه کلمه دیکرندن پوستی
تشرین اولک ۲۸۹۸۹۸ خلدنلرندن حیه کتک کتار
ایذیلر.

نمره ۲۰۹

کو کیمنازیم صراف باکو مقصد نیامسک
(مالیش) حاضرلیق مشتمله معلم تمین ایذیلر
معارف نظاری ن. یوسیفکوف.

باکو، ۱۸ کانون اول

برنجیه وقتن بریندره شهزاده فلیت
کورنن دهمدورقنلار مشاورنده آخرین
اجلاسلا کیمینتنن معلوم ایلمدی اوزوره، احتمال
که ائتلاف ایچون عمومی بریدل تالمشدر.
«دهمدورقنلار مشاوره» مکتبلی غیر
مسلمان سوسیالیست فرقلاری اولشلارده، اولندا
مسواوت، «حاجده» معتمد و مسلمان سوسیالیست
لری باوقی دخی اشتراک ایذیلوردی.

آذربایجانک استقالاتی، آذربایجان
تورک و اسلاملارک مقدراتی، حکومتی،
پارلمانی اتراف ایکنجه ییل کورنن فرقلر
ایله یزم فرقلریم عجان نه سیه تورمه مایتنده
بولوب، مایله و طامی افرده پول و ویریزردی؟
بو سیه که مسلمان دهمدورقنلار فرقلاری ده
موقرات و سوسیالیست نامی طاشان اوز اجنئی
وطندا ملارک آذربایجان دهمدورقنلاری خصوص
سنده یا گلش بر نقرده، و اولارک حقوق و
مقدراتی مشتمله همین یا گلش نقرده نشن

ایمن سندهده بولنلاری موقتی بر کیت، عد
ایلمرک، بو خصوصه مایله انکارک حریاتی ایله
آرافه بر ساشن سالیتره مایه نامندن چکینور.
نیلر. فی الحقیقه، «دهمدورقنلار مشاوره» سیه
استاد ایندی فرقه ده روس اجناسیون -
انقلابیولارندن عیارنترسو اولنک مسکمدارلاری
اولرده یا کویه باشقه فکر و امالارله کاشن
ایذیلر. آذربایجانک استقالاتک تورجه بر آدی
اولدی و منقلق ووده ایله همین تورجه آدی
دعا اترق قلابیاجان حکومتی
عوضه اعضا لیک اترق قس ایجناسیون-انقلاب
یوللارندن مشکل دهفتار و موارای یجی خور
انقانی نامی طاشان بر حکومت حسب اولندا.
سنه یئین عه اینن فرقلر و اولارک اطرافیه
یغیان عناصر اولرده استقلالیزمه و حکومتزه
قارشو برطاقم سؤحرکات کورنورده، آذربایجان
دولتک آدی یله ایتمدن ایتمه یولوردی، بولار
حقیقته دوس نظاری و یائشاهریستاری ایله آغز
آغز یورویوب، واحد سوسیه ده، قفقزلار دی.
مشاوره مایه مدهوت اولوشن یزفرقلار اولار. واحد
رویه شعارنی اسان اولماق اوزره بزر اعتراف
ایلیورزه لکن همین شمار ده سندهده سوسیه
برکته چالشان و قودو حالنی اولان بر روسیه
حکومتی واریمده، سوانتی ویرد کلمه: «جلی واره»
ده قاققز ایله چیخ بر رایضده بولونماغ مقدر
اولمان اورتاق (اره) حکومتی کورنور ایذیلر.

لکن برقدن وقت کیدیلر. اولما حکومتیه تک
افتمتی (اروا) دن سیریلیپ، (اوسق) شهره
نقل ایندی آ. آ. شایلیدی. بروقت کید کدن
سنگره «مدموم روسیا حکومتی» لقبی (ایدل)
جایی سواحلندن (دون) طرفه کوچمکه ییل
اینمسی اشکار اولدی. «واحد روسیا» ی
دولتک تینده اولان محافل کوزاری قلمسره
لرزدن دونوروب (دینکین) لره، (پتولای)
نیولایویچ) لره تکیمیلر. اوفایان اولدی،
(یقورتاراد) دوغری، روسیا انقلاب کیرتک
برکتی سواسته آتاتن سیاسی و مقلداتی
حقوقک محافظه ایلمدیسی طرفدارلی اولان
بؤندهمدورقنلار محافل ایکنجه بر یوسیفسکی آکلا
دیلاز. کوردریک کوبوک و یائشاهریستاری
پایه سیه اولورده کورونن خلدن قولور، کولکلر
اوردوسیه باشجیلاری، دیلیوقولار و ونون اسکی
روس یوزورقنلاری ایله ای ویروب، و سیک

دیگر طرفن باکو ده اولان سوسیالیست
دهمدورقنلاری، آذربایجان تورک و اسلام
لاری آراسنده جیران اینن آمل و اکتیوبر،
ماسکی و اساملاری درست تحقیق ایندکمه،
اولارک هیچ برنده عموم دهمدورقنلار مایتنه شد
اولان بر مایله کورنور، بیک یوقورده، تارنیک باکگر
دهمدورقنلار اسلر، حتی مواحه لکن دهمو
قرنلک روسیه شارنه یخی بر محافلت مشاهد
ایذیلر. باکگر آذربایجان تورک و اسلاملارک
سین و تلامی اوز اسحق بئرشه و ملیاریتی
مدافعه و محافله ن عارت اولوب، هیچ بر دولتک،
هیچ بر دنک علنه قلیرته خصومت و عداوت
بئلمیورلر. اینتیکرکی، آسوده اولوب هامو
ایته ملر برادرانه برطرزه مایتنده، اگر کلمه
واحد روسیه بویه بر فرداتاق اسانی قبول
ایندکسه، اول نه ده ایندیکدر، آذربایجان
تورک و اسلاملاری آذربایجانک استقلالیتی
اعلان ایندکمه باشقه ملتره حاکم اولماق تینده
اولمانلاردر. بو اوردو کوز ایلات و میشلرینی
محافظه اینتک ایتمشلردر.

حیات مدافعه سیه طبیعی، حته تجاؤز
سورتنده عه ایلمیز. آذربایجان، روسیاده
حکم فرما اولان هرچ - «سرخ آقتمن لوزنی»
محافظه اینتک ایچون پائنده برادراره سچک
ایته هامو عشاریه مدهوت ایذیلر. بوراسی
مسلمان ملکنکی دردیله، غیر مسلمان طرفک
خلفیه تجاؤز ایلمیور. بوجهدات و مصیبتیزمی
کوروب و اعتراف ایچوب یزمله اله
ویرمه ایذیلر.

حال حاضرده، باشه ویزمک طغانی ایله
ساغ فرقلرک انشائی آراسنده قانلدهدورقا

Çərşənbə, 18 dekabr 1918-ci il, nömrə 67

AZƏRBAYCAN

Gündəlik siyasi, ictimai, ədəbi, iqtisadi türk qəzetəsidir

İkinci sənəyi-dəvamiyyəsi. Çarşənbə, 14 rəbiüləvvəl sənə 1337. 18 kanuni-əvvəl sənə 1918.

Türk və islamlığa müfid məqalələrə səhifələrimiz açıqdır. Dərc olunmayan övraq iadə edilməz. Dərc edilən məqalatın mükafatını idarə təyin edir. Məhəlli-idarə: Bakı, Vorontsovski və Qubernski küçələrin küncündə 4 nömrəli evdə “Azərbaycan” idarəsi. Telefon nömrə 39-60. Tək nüsxəsi 70 qəpik.

Abunə şəraiti: Yanvarın birinədək Bakı üçün 24, başqa şəhərlərə 35 rublədir. Bir aylığı Bakıda 12, başqa şəhərlərdə 19 rublədir. Elan fiatı: sətri 3 rublə. Kərratla gedən elanlar üçün güzəşt edilir.

QİSMİ-RƏSMİ [RƏSMİ HİSSƏ]

Daxiliyyə nazirinin qətnaməsi

Nömrə - 10

10 kanuni-əvvəl 1334

Mən, Azərbaycan Cümhuriyyətinin Daxiliyyə naziri, “Znamya truda” qəzetəsinin 146, 147 və 149-cu nömrələrində İvan Kornişinin və Məlikbabaxanovun dərc edilmiş idarəyə məktublarını aşkara surətdə yalan şayiələr nəşr edici, milliyət düşmənçiliyi qaldıra biləcək və hökumət hərəkəti və binagüzarlıqları [sərəncamları] haqqında əsilsiz xəbərlər şayə edici [yayıcı] ədd [hesab] edib, 1918-ci il iyun ayının 19-da hökumət qanunlarına müvafiq verilmiş olan icbari qəraradların ikinci qisminin “A”, “B” və “J” maddələrinə görə “Znamya truda” qəzetəsi müdiri L. Umanskinin üç min rublə cərimə edilməsini, cərimə verilmədiyi təqdirdə iki ay həbs edilməsini qərara aldım.

Daxiliyyə naziri: B. Cavanşir

Kağız Təqsim Edici [Paylayıcı] Şuradan

Hər cür kağız, karton, zərf (paket) təqsim edici Şura, firmalara və bu işdə maraqlı olanlara xəbər verir ki, bu elan xəbər verildiyi gündən üç günün müddətinə qədər 2-ci nömrə forma ilə kağız, karton və zərf hərəkəti haqqında Şura bürosuna məlumat verməlidirlər. Göstərilən məlumatı verməyənlər cərimə ediləcəklərdir.

Bundan əlavə, birinci nömrə forma ilə məlumat verməli olan şəxslər və firmalar Şuraya məlumdur. İndiyə qədər bu tövr məlumat verməyənlər bu sənəsi kanuni-əvvəl (dekabrın) 22-sinə qədər məlumat verməyə məcbur edilirlər.

1-ci və 2-ci forma ilə məlumat verilmədiyi təqdirdə, müqəssirlər qanuni məsuliyyətə cəlb edilib, malları kəşf edildiyi zaman Şuranın təsvibi [razılığı] ilə həcz [müsadirə] dəxi ediləcəkdir.

1-ci və 2-ci formaların blankını Şura bürosunda almaq olar. Starı polis küçəsində, nömrə 22 (“Kyummene” Ti-

carət və Səhmdarlar Şirkəti kantorasında)

Şura sədri: Abbasəli bəy Makinski
Katib: V. Q. Levinski

Azərbaycan Maarif Nəzarətində

Nömrə - 203

11 kanuni-əvvəl 1334

Zaqatala ali-ibtidai məktəbinin müəllimi Ter-Mikırtçıyans və Anastasiya Qoşoba mənsəblərindən və həmişəlik xidmətdən kənar edirlər. Birincisi qulluğa gəlmədiyindən bu sənəsi eylülün (sentyabr) birindən və ikincisi isə məzkur [adı çəkilən] məktəb milliləşdirildiyindən təşrini-saninin (noyabr) 4-ündən.

Nömrə 204

Bakı Üçüncü Ünas gimnaziyasına türk lisanı müəlliməsi Qəriboltan Məlikov bu il təşrini-saninin 30-dan Bakı İkinci Ünas gimnaziyasına təyin edilir.

12 kanuni-əvvəl 1334

Nömrə 206

V. Z. Yanışevski Bakı Realnı məktəbində müvəqqədən coğrafiya tədrisinə buraxılır.

Nömrə 207

Bakıda Dördüncü Zükur [oğlanlar] gimnaziyasının müəllimi V. A. Sokolova, Bakı Ticarət məktəbində alman lisanı tədrisinə buraxılır.

Nömrə 208

Bakı Mariinski Ünas [qızlar] gimnaziyasının müəllim və müəllimələri: Y. M. Kaprinskaya, A. A. Novitskaya, A. V. Pavlova, A. D. Şbakova, V. V. Kandelaki, Y. M. Dudina, S. Ə. Şeyxzadə, A. B.

Malxasyans, K. M. Ter-Tumasyans, S. E. Balaşova, M. K. Petrova, M. İ. Gülcəninova vəqti-müəyyəndə [müəyyən edilmiş vaxtda] öz vəzifələrini ifa etməyə gəlmədiklərindən, bu sənəsi təşrini-əvvəl [oktyabrın] 21-dən xidmətlərindən həmişəlik kənar edirlər.

Nömrə 209

Kövkəbxanım Rzayev Bakı Müqəddəs Nina məktəbinin (milliləşmiş) hazırlıq şöbəsinə müəllimə təyin edilir.

Maarif Naziri: N. Yusifbəyov

BAKİ, 18 KANUNİ-ƏVVƏL

[DEKABR]

Bir neçə vaxtdan bəridir ki, şəhərimizdə fəaliyyət göstərən “Demokratlar müşavirəsində” axırıncı iclasların gedişindən məlum olduğu üzrə, ehtimal ki, etilaf [uzlaşma] üçün ümumi bir dil tapılmışdır. “Demokratlar müşavirəsinin” mütəşəbbisləri [təşəbbüsçüləri] qeyri-müsəlman sosialist firqələri olmuşlarsa da, onda “Müsəvat”, “İttihad”, “Hümmət” və Müsəlman Sosialistləri Bloku dəxi iştirak edirlərdi.

Azərbaycanın istiqlaliyyətini, Azərbaycan türk və islamlarının müqəddəratını, Hökumətini, Parlamanı etiraf [qəbul] etməyə meyl göstərməyən firqələr ilə bizim firqələrimiz əcəba nə səbəbə görə münasibətdə bulunub, mübadilə və təateyi-əfkara [fikir mübadiləsinə] yol verirlərdi?

Bu səbəbə ki, müsəlman demokrat firqələri, demokrat və sosialist namını

daşıyan öz əcnəbi vətəndaşlarının Azərbaycan demokratiyası xüsusunda yanlış bir nəzərdə və onların hüquq və müqəddəratı məsələsində həmin yanlış nəzərdən nəşət edən [irəli gələn] ziddiyyətdə bulunmalarını müvəqqəti bir keyfiyyət ədd [hesab] edərək, bu xüsusda mübadileyi-əfkarın cərəyanı ilə aralığa bir saziş salınar deyə, münasibətdən [əlaqədən] çəkinməyirdilər. Filhəqiqə [doğrudan da]: “Demokratlar müşavirəsi” istinad etdiyi firqə – ki, rus ictimaiyyəni-inqilabiyyunlarından [sosialist inqilabçılarından] ibarətdir – və onun məsləkdaşları əvvəllərdə Bakıya başqa fikirlər və əməllərlə [niyyətlərlə] gəlmişdilər. Azərbaycan istiqlaliyyətinin quruca bir adı olduğunu və Mütəfiqlərin vürudu [gəlişi] ilə həmin quru ad daha artıq qalammayacağını və Azərbaycan Hökuməti əvəzinə əzalarının [üzvlərinin] əksər qismi ictimaiyyəni-inqilabiyyunlardan mütəşəkkil “Qafqaz və Mavərayi-Bəhri-Xəzər İttifaqı” namını [adını] daşıyan bir hökumət nəsb olunmasını [qurulmasını] yəqin [dəqiq, mütləq] ədd edən firqələr və onların ətrafına yığılan ənasir [ünsürlər], əvvəllərdə istiqlaliyyətimizə və hökumətimizə qarşı bir taqım sui-hərəkət göstərüb, Azərbaycan dövlətinin adını belə eşitmək istəməyirdilər. Bunlar dəxi rus kadetləri və padşahpərəstləri ilə ağız-ağıza verib, “Vahid Rusiya” deyə qışqırırlardı. Müşavirələrinə dəvət olunmuş bizim firqələr onlara “Vahid Rusiya şüarını əsas olmaq üzrə biz etiraf edirik, lakin

həmin şüar dövrəsində Rusiyanın birliyinə çalışan və nüfuz sahibi olan bir Rusiya hökuməti varmıdır?” sualını verdikdə: “Bəli var” deyə Qafqazla heç bir rabitədə bulunmağa müqtədir olmayan uzaq Ufa Hökumətini göstərdilər. Lakin bir qədər vaxt keçdi. “Ufa hökumətinin iqamətini [qərargahını, mərkəzini] Ufadan Sibiryaya, Omsk şəhərinə nəql etdiyi anlaşıldı. Bir vaxt keçdikdən sonra “Ümumrusiya Hökuməti” ləqəbi[nin] İdil çayı səvahlindən [sahillərindən] Don tərəfinə köçməyə meyl etməsi aşkar oldu. “Vahid Rusiya”-nı düzəltmək niyyətində olan məhafil [dairələr] gözlərini eserlərdən döndərüb Denikinlərə, Nikolay Nikolaeviçlərə tıkdılar. Ufa yalan oldu, Yekaterinodar doğru. Rusiya inqilabi-kəbirinin [Böyük Rusiya inqilabının] bərəkəti sayəsində alınan siyasi və vətəndaş hüququnun mühafizə edilməsi tərəfdarı olan bütün demokratlar məhafili [demokrat dairələr] işin nə yerə yönəldiyini anladılar. Gördülər ki, “bolşevizmlə müharibə” şüarı bəhanəsilə ortalıqda görünən fəal qüvvələr “Könüllülər ordusu” başçıları, Milyukovlar və bütün əski rus bürokratiyası əl-ələ verib, əski çarizmin təcidi-həyatına [bərpaşına] çalışırlar. Və indidən öz məqsədlərini məxfi tutmağa təhəmmül [səbr] etməyib, demokratiya ziddinə getməklə sosializm əsaslarını bil-mərrə aradan qaldırmaq istəyirlər.

Bu isə bütün sosialistləri və demokratları gözüaçıq olmağa vadar etdi. Bütün sosialist və demokratlar

gördülər ki, “Vahid Rusiya”-ni ehyadən [dirildən] qüvvə dalınca gedərlərsə, ol vəqt öz əlləri ilə özlərinə quyu qazmaq kimi olarlar. Onun üçündür ki, “Vahid Rusiya” şüarına bir qədər ehtiyatla baxmaq məcburiyyətində bulundular.

Digər tərəfdən, Bakıda olan sosialist və demokrat fırqələri, Azərbaycan türk və islamı arasında cərəyan edən amal və əfkarı, məsləyi və əsasları dürüst təhqiq etdikdə, bunların heç birində ümum demokratiya mənafeyinə zidd olan bir maddə belə görüldüyü yoxdur. Nəinki yalnız bir demokratik əsaslara, hətta “Vahid”, lakin “Demokratik Rusiya” şüarına dəxi bir müxalifət müşahidə edilməyir. Yalnız Azərbaycan türk və islamlarının səy və təlaşı öz hüquqi-bəşəriyyə və milliyyətlərini [bəşəri və milli hüquqlarını] müdafiə və mühafizədən ibarət olub, heç bir dövlətin, heç bir millətin əleyhinə qəlblərində xüsumət və ədavət [kin və düşmənçilik] bəsləməyirlər. İstədikləri, asudə olub hamı millətlərlə bəradəranə [qardaşca] bir tərzdə yaşamaqdır. Əgər gələcək “Vahid Rusiya” böylə bir qardaşlıq əsasını qəbul edəcəksə, onu da rədd etməyəcəkdir. Azərbaycan türk və islamı Azərbaycanın istiqlalıyyətini elan etməkdə başqa millətlərə hakim olmaq niyyətində olmamışlardır. Bu vardır ki, öz həyat və məişətlərini mühafizə etmək istəmişlərdir.

Həyat müdafiəsi isə, təbii, haqqa təcavüz surətində ədd [hesab] edilə-

məz. Azərbaycan, Rusiyada hökmfərma olan [hökm sürən] hərc-mərc afətindən özünü mühafizə etmək üçün başda bir idarə seçmək işinə hamı ənasiri [bütün ünsürləri] dəvət edir. Burası müsəlman məmləkətidir deyə, qeyri-müsəlman millətlərin haqqlarına təcavüz edilməyir. Bizim sədaqət və səmimiyyətimizi görüb və etiraf edib, bizimlə əl-ələ verməli idilər.

Hal-hazırda bolşevizmin tüğyanı ilə sağ fırqələrin iştahası arasında qalan demokratiyanın ittifaq və ittihadı [birliyi] ən mühüm siyasi məsələlərdəndir. Əgər demokratiya bu gün ittihad və ittifaq etməzsə, ya bolşevizm və ya padşahpərəstlər qurbanı ola biləcəkləri əğləb [qüvvətli] ehtimaldandır.

Bu həqiqət, görünür ki, Bakı demokratları üçün dəxi aşkar olmuşdur, ona binaəndir [görədir] ki, Rusiya mərkəzində möhkəm bir hökumət əmələ gəlincə, Rusiyadan ayrılmış başqa millətlərin müqəddəratını etiraf [qəbul] etmək əsası üzrə, arada bir saziş və etilaf [razılıq] hüsula gəlməkdədir.

Əlbəttə, biz rus demokratiyası ilə “müsəlmanpərəst” görünən bəzi rus monarxistlərinə təfavüt qoyarıq və biz heç vaxt onunla əlahiddə iş görmək niyyətində olmamışıq. Lakin keçirdiyimiz şərait fəvqəladə olduğundan, biri-birimizdən bir qədər uzaq düşmüşdük. İndi isə, əgər Bakı demokratları sidqiyyət [doğruluq, sədaqət] və səmimiyyətlə bizə əl uzadıb da məmləkətimizin rifah və səadəti və bütün

əhalinin bilafərqi-dinü qövmiyyət [dini və milli fərq olmadan] mənafeyi üçün çalışarlarsa, biz onları eyni səmimiyyətə qarşılarız.

Hər halda bu yolda hüsula gələn etilaf və sazişi təbrik və bunun qəti və səmimiliyini arzu edirik.

AZƏRBAYCAN MƏCLİSİ-MƏBUSANINDA

Məxaric smetası

Tərtibat və Ləvazim Komissiyası, Məclisi-Məbusanın üçüncü iclasında Parlamanın 1920-ci il yanvar ayınadək məxaric smetasını iclasa təqdim etmişdi. Smeta bu qərarla tərtib verilmişdir:

Dəftərxana müdiri ayda - 2500 manat

Onun müavini ayda - 2000 manat

Şöbə müdirləri (2) hərəsi ayda - 2000 manat

Parlaman sədri katibinə ayda - 2000 manat

Kargüzarlara (5) hərəsi ayda - 1400 manat

Dilmanclar (2) hərəsi ayda - 1400 manat

Mühasib ayda - 1500 manat

Vəznədar [Kassir] ayda - 1200 manat

Müqəyyidlər [qeydiyyat məmurları] (2) hərəsi ayda - 1000 manat

Dəftərxana xidmətçilərinə (5) ayda - 750 manat

Stenoqraf rusca (4) ayda - 1200

manat

Stenoqraf türkcə (6) ayda - 1200

manat

Katib rusca ayda - 1200 manat

Katib türkcə ayda - 1500 manat

Reminqtonçu [makinaçı] (2) ayda - 750 manat

Kvestor [təsərrüfat müdiri] ayda - 1200 manat

Onun müavinləri (2) ayda - 1200 manat

Ləvazım müdiri ayda - 1000 manat

Xidmətçilər ayda - 550 manat

Telefonçu (2) ayda - 550 manat

Cümlətan yekunu ayda - 55.750 manat

İldə 669.000 manat

* * *

Bundan əlavə, dəftərxana məsarifi [xərcləri] üçün

100.000 manat

Vəqti-müəyyənədən artıq çalışanlara - 15.000 manat

Fövqalədə məxaric yol pulu - 30.000 manat

Xidmətçilərə bəxşiş - 61.675 manat

Cümlətanı - 206.675 manat

* * *

Şurayi-Milli əzasına [üzlərinə] məaş gündə - 100 manat hesabıyla 17 günün mükafatı - 74.800 manat

Parlaman əzasına gündə - 100 manat

Parlaman əzasına ezam və sairə - 100.000 manat

Hər sessiya ibtida [başlangıcında] və

sonunda Parlaman əzasına yol xərci - 120.000 manat

Parlaman sədrinə nümayəndəlik əcəri [mükafatı, maaşı] olaraq ildə - 30.000 manat

Onun iki müavininə ildə - 36.000 manat

1918-ci il təşrihi-sanisinin [noyabrının] 15-dən - 1919-cu il kanuni-sanisinin [yanvarının] 1-dək 13 ay yarım müddətində ümumiyyətlə

* * *

Parlamanın məxarici - 4.942.000 manat

Smeta əhəmiyyətsiz təbəddülat [dəyişiklik] ilə qəbul edilmişdir.

TELEQRAF XƏBƏRLƏRİ

* “Eveninq standart” qəzetəsi xəbər verir ki, Lloyd Corc, Sülh Konfransında Yevropa dövlətlərinin icbari mükəlləfiyyəti-əsgəriyyənin [hərbi mükəlləfiyyətin] ləğv olunması razılığına nail olmasa da, bu tövr mükəlləfiyyəti-əsgəriyyənin İngiltərədə ləğvini təkid edəcəkdir.

* Brest-Litovsk sülh əqdnaməsi mövcubincə [sazişinə əsasən] almanların ruskardan aldığı 320 milyon frank qızıl Parisə gətirilib Fransa Dövlət Bankına verilmişdir.

* Petroqraddan Berlin tərifi [yolu] ilə verilən teleqrafda deyilir ki, Rus Şura Hökuməti “Avrora” zirehlinə birinci zərurət zamanında üzməyə

hazır olmaq əmrini vermişdir. Təhlükə zamanında Şura üzvləri bu gəmidən istifadə edib bitərəf limana gedəcəklərdir.

* Vaşinqtondan xəbər verirlər ki, Amerikanın 1920-ci ildə tamam olacaq Dəniz Qüvvəsi Proqramı bu surətdə elan edilmişdir: 350 sualtı qayıqlarını təxribedici gəmi, 112 qaraqol gəmisi, 40 sualtı qayığı, 50 mina buraxan gəmi, 25 yedək gəmisi, 5 drednot və 350 minanos [torpedo gəmisi].

* Kiyevdən Kopenhaqa verilən teleqrafda deyilir ki: Könüllü ordu nəzdində olan Xüsusi Müşavirə üzvlərindən ibarət Yekaterinodarda Ümumrusiya Hökuməti təşkil edilmişdir. Sazonov bu hökumətin Xariciyyə naziridir. Bu hökumətin məqsədi federasiya əsasında “Vahid Rusiya” bərpa edib bolşevikləri Ukranyadan qovmaqdır.

* Xarbindən xəbər verirlər ki, Rusiyanın böhranlı əhvalı münasibəti ilə general Kolçakın müvəqqət diktator təyin edilməsi Omskda qərara alınmışdır.

* İndiyə qədər Müttəfiqlərə 87 sualtı qayığı təslim edilmişdir. Bu sualtı qayıqlarından bir neçəsi ən böyük sualtı zirehlisidir. Bunlardan birinin uzunluğu 650 funtdur (7 funt bir sajendir). Qayıq xidmətçilərinin ədədi 91 nəfərdir. Digər birisi 5 düymlü topla təchiz edilib, hətta buz döndərən maşınaya belə malikdir.

* İngiltərə teleqraflarının verdikləri xəbərlərə görə, Berlin əhvalı gəldikcə

ağırlaşmaqdadır. Hökumət, əsgərlərin qışlaldan [kazarmalardan] çıxmasını qadağan etmişdir. Libknext firqəsi ümumi fəhlələr tətlini təkid etməkdədir. Bu firqə bir çox pulemyot və qeyri ləvazimati-hərbiyyəyə malikdir. Sosial-Demokrat Əksəriyyət Firqəsi, “Spartak” komitəsinin bərhəm edil-məsi [dağıdılması] ilə Libknextin həbs olunmasını tələb edici bir ultimatumla hökumətə müraciət etmək niyyətin-dədir.

* İngiltərə Baş vəziri [Baş naziri] söylədiyi nitqində torpaq məsələsin-dən bəhslə demiş ki: Əhali, ələlxusus [xüsusilə] ehtiyat saldatları və maryak-lar [matroslar], torpaq işlərinə məşğul olmalıdırlar. Bundan ötrü də hökumət ziraət kursları təşkil etməlidir. İsteh-salat genişlənməlidir. İstehsalatın azal-ması irtica bərabəridir. Lakin siz şəxsi xüsusiyyəti zəbt etməməlisiniz. Bu bolşevizmin azmış yollarındandır.

Baş vəzir, Hökumət idarəsinin qay-daya salınması lüzumiyyətindən bəhslə demiş ki: İngiltərədə inqilabçı ün-sürlər vardır. Bunlar yaratmaq istəmə-yib, ancaq hərc-mərcliyə çalışmaqda-dırlar. Rusiya bolşevikləri bütün Yevro-pada hərc-mərclik təşviqatına məşğul-durlar. Biz, İngiltərədə bu tövr təşviqat aparılmasına mümaniət göstərməliyiz [mane olmalıyıq].

* Vaşinqtondan verilən rəsmi xə-bərə görə, Amerika tələfatı bu qərar üzrədir: 53169 əsgər ölüb, 177625 nəfər yaralanmış və 3323 nəfər əsir və xəbərsiz itmişdir.

XALQ MƏKTƏBLƏRİ MÜDİRLƏRİNİN YIĞINCAĞI

- 2 -

Qəbul etməli şeylər çox-çoxdur, lakin bu dəfə öylələrini təklif etməli ki, həm müəllimə məşğələ və həm də Azərbaycana xidmət [edən] bir şey olsun. Mənə qalarsa, bu dəfə bu aşağıdakıları təklif edərdim:

1) Lüğət tədarükü: Bu gün sırf [saf] türkcəni dinləmək üçün, dəhat [kənd yerləri] və tərəkəmə arasına getməli-dir. Bunların arasında öylə qiymətli türk kəlmələri qalmışdır ki, onlar ədəbiyyat dairəsində çoxdan itib-batmışdır. İştə millətin böylə “dürri-giranbəha”larını [qiymətli incilərini] yığıb hifz etmək lazım gəlir. Bu, bir ağır vəzifədir ki, öhdəsindən bir-iki-üç şəxs gələ bilməz, bəlkə tamam məktəblər müəllimləri bu dairədə çalışarlarsa, bir şey hasil olar. İştə bu vəzifəni əziz mü-əllimlərimiz öhdələrinə alsınlar: ziraət, ticarət, siyasət, maldarlıq, bağbanlıq və meşəlik sair ətrafında işlənilən ləfz və ibarələri əhalidən eşidərkən, xüsusi dəftərçələrə, tamam bəyanatı ilə bə-rabər qeyd etsinlər və hər ilin axırında bu minval ilə yığılmış məlumatı müdir-lərinə təqdim etsinlər. Bunlar da bu işləri təhqiq edib, tamam məlumatı Maarif idarəsinə, yaxud Üləmə Əncü-məninə (Академия Наук) göndərsin-lər. Bu minval ilə on beş-iyirmi sənənin ərzində o qədər məlumat cəm olar ki, axırda sırf türkcə bir lüğət, bir qamus

nəşrinə şüru etmək [başlamaq] olar. Maarif Vəzarətinin [Nazirliyinin] hümmətilə müəllimlərə məxsus bir jurnal yaradılsa, bu yığılacaq məlumat da həmin jurnalda qitə-qitə [hissə-hissə] dərc olunar. Rus qamusçusu Dal həmin qərarla mükəmməl bir rus lüğəti yapmışdırlar.

2) Tarix tədarükü: Bugünkü Azərbaycan, vaxtilə neçə xanlıqlardan ibarət idi. İndiyədək bu xanlıqlara dair mətbuatda heç bir şey görünmədi. Lakin camaat arasından öylələri vardır ki, həmin xanlıqlar asarından [əsərlərindən] bir çox şey yazmışdır, yaxud zəhnən hiyf etmişdir. İştə bu məlumat, göstərilən təriqlə [üsulla] yığılarsa, vaxtıyla Azərbaycan tarixinə də şüru olunar. Qafqazda məruf [bilinən] xanlıqlar bunlardır: Gəncə, Qarabağ, Şəki, Şirvan, Bakı, İrəvan, Naxçıvan, Talış və sair xanlıqlar, ağalıqlar (Qazax), sultanlıqlar (Zaqatal) və qeyriləri. Bu xanlıqların hamısından məlumat yığılarsa, vaxtıyla Vətən tarixi tərtib verilər. Müəllimlər arasında bir çox tarix maraqlıları vardır ki, bu məsələ onlara həvalə olunarsa, canı-dillə işə başlarlar.

3) Coğrafiya tədarükü: Dağların, yamaqların, aralarının, yaylaqların, qışlaqların, ovaların, çayların, yolların, şəhərlərin, kəndlərin və qəsəbəçələrin adları, mövqeyi-coğrafiyyələri [coğrafi mövqeləri] (tul və ərz) [coğrafi uzunluq və enlikləri], tarixi və coğrafi mənalari öyrənilsin və həmin təriqlə cəm olsun, ta ki vaxtıyla Azərbaycan coğrafiyası və mükəmməl xəritəsi ortalığa çıxsın.

4) Nəbatat, heyvanat, mədəniyyət [mədənlər], asari-ətiqə [qədim əsərlər] və sair fənlər tədarükü: Azərbaycan nəbatatını öyrənmək üçün (əlxüsüs nüsxəbəndlikdə [dərman müalicəsində, əzcaçılıqda] və kimyada işlənilən nəbatat) sadəcə bir üsul vardır ki, həmin nəbatatın birer nüsxəsini qurudaraq, kağız arasında saxlayırlar, altında da bu nəbatatın ismi, xasiyyəti, məkanı, mənfəəti yaxud zərəri qeyd olunur. İştə maraqlılar üçün böyük bir meydan açılır: buyursunlar vətənin otlarını, çiçəklərini yığsınlar; adları əhali arasında mərufdursa [bilinirsə], altında yazsınlar. Adları məlum deyilsə, yazmasınlar: bunların adlarını Bakıda yaxud İstanbulda nəbatiiyyun üləması [botanika alimləri] kəşf və qeyd edərlər. Bu üsula ruslar “gerbari” (Гербарий) deyirlər. Bu üsulla vətənin nəbatatı öyrənilər və vaxtıyla mükəmməl bir nəbatat xəritəsi (Ботанический атлас) hüsula gələr.

Heyvanata gəldikdə – heyvanların, quşların, balıqların nəvasını [müqəvvasını] (Чучела), həşəratı sancaqlarda, ilan-çıyanı da şüşədə spirto içində məhfuz [qorunmuş olaraq] saxlamalıdır. Bunların da vaxtıyla xəritələri (Зоологический атлас) tərtib verilər.

Mədəniyyətə [mədənlərə, faydalı qazıntılara] gəldikdə – bunların təbii nüsxələri və asari-ətiqənin də əksləri [fotoşəkilləri] gərək yığılsın. Qədim pullar, əsliyə [silahlar] və libaslar yenə bu qərarla cəm olunarsa, faydadan xali [faydadan məhrum, faydasız] deyil.

İştə, bu minval ilə yığılmış məlumatı və maddələri saxlamaq və vaxtında istifadə etmək üçün hər nazirin təhti-nəzarətində [nəzarəti altında] birər müzəxana [muzey] açmaq lazımdır. Bu müzəxanalar Bakıda, Gəncədə, Şuşada, Şəkidə, Şamaxıda, Qubada, Salyanda, Gorusda və Lənkəranda gərək açılınsın. Bu müzəxanalardan bəzi şeylərin birər nüsxələri Bakıdakı mərkəz müzəxanaya elmi istifadələr üçün köçürülər, qalanları da əhalinin və həvəslilərin tədqiq və müayinəsi üçün həmin müzəxanalarda məhfuz qalar [qorunub saxlanılır].

5) Elmi müayinələr: Müəllimlərə suallı dəftərlər paylansın ki, həmin suallara cavab yazaraq müdirlərə qaytarınsınlar. Həmin dəftərlərə qeyd olunacaq suallardan bir neçəsini burada söyləyəlim:

1) Can və mal təhriri-nüfusu [sayının qeydiyyatı] (Статистика);

2) Əhalinin mənbeyi-məişəti [dolanışq mənbəyi] (ziraət, maldarlıq, ticarət, mədənçilik, pambıq və barama kimi işlər);

3) Köçəri quşların gəlmək və getmək zamanı; birinci şaxtanın zamanı, qarın vaxtı, ildə neçə gün yağış, qar və xoş hava olur? Nə vədə çaylar daşır və nə vədə yatır? Çayların coşğun zamanında əhaliyə mənfəəti və zərəri;

4) Müsri [yoluxucu] naxoşluqlar, nəbatat və heyvanat mərzələri və onların “türkəçərə” müalicələri;

5) Pirlər, ocaqlar və bəzi yerlərdə ağaca, daşa olan etiqadlar; dəblər, adətlər...

6) Camaat arasında intişar tapmış [yayılmış] nəqllər (nağıllar), timsallar [təmsillər], yanılmaclar, boyatlar [bayatılar] və saz aşıqlarının deyişmələri. Bunları müfəssələn yazmalıdır.

Bu işləri dürüst yapmaq üçün bir çox yerlərdə, məsələn Ağdamda, Bərdədə, Qazaxda, Zaqatalada, Ağdaşda, Göyçayda, Cəbrayılda və Muğanda birər müayinəxanalar (Метеорологическая станция) təsis etmək lazım gəlir. Müayinəxanaların karastıları [cihazları] çox olarsa, qonşu kəndlərin də müəllimləri istifadə edə bilərlər.

İştə bu işləri əncama gətirmək üçün, qabaqca hazırlıqlar kursları açmalıdır, ta ki, orada müəllimlər məsələlərin fənn və üsulunu öyrənərək, yerlərində də icraya başlasınlar. Bu barədə müəllimlərə bir çox rəhbərlər, düsturüləməllər [təlimatnamələr], xəritələr, planlar, fotoqrafiya makinaları, atlaslar və sairələri lazımdır ki, lüzumiyyəti olduqca, gərək dərdəst olunsun [əl altında olsun].

Bu təkliflər təzə bir şey deyil, köhnə hökumət də bunlarla məşğul olurdu; lakin ayrı bir nöqtəyi-nəzərlə. Bu gün bizim məqsədimiz: özümüzü, yerlərimizi, sularımızı və mayəhtacımızı [ehtiyacımız olan hər şeyi] öyrənməkdir; elmə və fənnə xidmət göstərməkdir.

İştə meydani-fəaliyyət həvəslilər üçün açıqdır; milləti-hakimə olmaq məqsədində bulunan cavanlarımız meydana gəlsinlər, istedadlarını da göstərsinlər.

Fərhad Ağazadə

MAARİF MÜFƏTTİŞLƏRİNİN YIĞINCAĞINA DAİR

Keçirdiyimiz dövr, maziyə [keçmişə] nisbətən fəvqəladə tarixi bir dövr olduğu kimi, cavan Azərbaycan Hökumətimizin Maarif Nəzarəti tərəfindən ilk qədəm olaraq dəvət və tərtib edilən Maarif Müfəttişlərinin Əvvəlinci Yığıncağı (nədvəsi) [müşavirəsi] dəxi tarixi bir vaqe olmalıdır.

Cəhalət sayəsində əsrlərdən bəri mədəni əqvam [qövmələr] arasında çürük bir əza [orqan] kimi görünərək, hakim ikən məhkum və hüquqən məhrum olan millətimiz, onların istehza və nifrətinə belə məruz qalmışdır. Axırını acı təcrübələr bizə isbat etdi ki, vətənimizin abad və tərəqqisi, millətimizin səadət və müqəddəratı, ələxüsus [xüsusən] dinimizin şərəf və bəqası [əbədiliyi], həyati-ictimaiyyəyə və siyasətə biganə qalaraq müdam [daim] təsbeh və dua etməklə deyil, ancaq təqazayi-zəmanəyə [zəmanənin tələbinə] görə vətən və milləti sevrək, onun şan və hüququ uğrunda fədakar və qəyur [çalışqan] bir qələm ordusu hazırlamaqla ola bilər. Zənn edirəm, bu aləmşümul [bütün dünyanı əhatə edən] müharibənin bəxş etdiyi təxribat və tələfatdan bizar olmuş ələmi-bəşər, bir daha o cəhənnəmnümun [cəhənnəmi xatırladan] toplar, o nizəli tufənglər ilə yox, ancaq ülum və maarif silahı olan “qələm” ilə müsəlləh olacaqlar [silahlanacaqlar]...

İştə həmin ordunu mükəmməl

surətdə müsəlləh edib, bilfeil [əməli surətdə] meydanı-mübarizəyə çıxarmaqla, həqir olan millətimizi özünə layiq şan-şərəflə yaşatmaq vəzifəsi, məzkur [adı çəkilən] ordunun komandanı hesabında olub bu gün nədvədə olan məkatib [məktəblər] və maarif müfəttişləri [müdirləri] olsalar gərəkdir.

Sabiq Rusiya Hökumətinin maarif müfəttişləri hər biri öz nahiyəsindəki məktəbləri üçün müxtəlif proqram tərtib etdiklərindən, onlardakı üsul və tədris kitabları dəxi müxtəlif idi.

Ona görə, idarəcə maarif müfəttişlərinin və tərbiyəcə məktəblərin yekdigəri [bir-biri] ilə lazımi qədər rəbitəsi olmadığı üçün, ibtidai məktəbi ikmal edib şəhadətnamə almış bir şagird nə qədər müstəid [istedadlı] olsa belə, rüşdiyyə məktəbinə [orta məktəbə] ya qəbul olunmayırdı, yaxud qəbul olunarsa, üsul və proqramca çox əziyyətlər çəkirdi.

Bir millətin istiqbal və səadətinə xidmət edəcək ülum [elmlər] və tərbiyə heç vaxt müxtəlif əndazədə ola bilməz; bərəks [əksinə], gələcək nəslimizin əxlaqi-ruhiyyə və hissiyyəti-vətənpərvəranəsi millətin qayə və əməlinə erişəcək doğru bir təriq [yol; üsul] üzrə olmalıdır.

Bu vəchlə, övladi-vətən daha məktəbdə ikən üstadi-əzəm [böyük üstad], cənnətməkan, mərhum İsmayıl bəyin tövsiyə etdiyi “Dildə bir, fikirdə bir və işdə birlik” şüarını öyrənməlidir. İştə ülum və tərbiyə haqqında bu mühüm nöqtəni nəzərə alaraq, ümumi bir dil,

bir proqram və bir üsul tərtib etmək və bu surətlə məkatib [məktəblər] və müfəttişlər arasında sıxı bir irtibat [rabitə, əlaqə] əmələ gətirmək üçün Maarif Nəzarətinin dəvət etmiş bu nədvəsi şayani-təqdiridir [təqdirə layiqdir].

Zənn edəriz, bu nədvədə də qərar olunan məsaili-mühimmə [mühüm məsələlər], nə qədər ağır və baha otursa da, xəstənin şəfayab olması [şəfa tapması] üçün bir təbib-i-haziq [təcrübəli həkim] tərəfindən yazılmış nüsxə [resept] ədd [hesab] edərək, bilatəxir [gecikmədən] hökumətimiz icra edəcək...

Yığıncağın əvvəlinci iclası kanuni-əvvəlın [dekabrın] 12-sində möhtərəm Həmid bəy Şahtaxtının təhti-sədarətində açılıb, Maarif Nəzarətinə müfəttiş əfəndilər tərəfindən təqdim olunmuş gələcək 1919-cu sənənin məsarif [xərclər] layihələri smetası müzakirə olundu; fəqət, məkatibi-ibtidaiyyələrin [ibtidai məktəblərin] cümləsi bir məsarif üzrə olmaqla, millət övladının tərbiyəsi uğrunda ömrünü sərf edən zəhmətkeş müəllim əfəndilərin ehtiyacı-hazirəyə [hazırkı ehtiyacları] görə onların təmini-maaşları üçün ümumi bir smetanın tərtibi mətlub olduğundan [tələb edildiyindən], məsələnin həll və qərarı gələcək iclasa qaldı.

2-3-üncü iclasda əşədd [ən çox] ehtiyacımız olan tədris kitablarının növü və nəşri barədə həmin məclisə təqdim olunan kitabların qəbul olub-olmadığı barədə müfəttiş əfəndilərin

mütaliə [qiymətləndirmələri] və mübadileyi-əfkarı [fikir mübadiləsi], ələlxüsus, bu vaxta qədər ibtidai məktəblərdə müşahidə olunan nöqsanın rəfi [aradan qaldırılması] və lüzum görülən islahatın tərtibatı haqqında müzakirə olundu. Gələcək nömrədə bu xüsuslardakı nədvənin qərarını bəyan edəriz.

İslam bəy Qəbulov

MÖVLUDİ-NƏBİ

Rəbiüləvvəlın 12-də Məclisi-Məbusan binası salonunda “Səadət” cəmiyyətinin təşəbbüsü ilə Mövludi-Nəbi görüş məclisi təyin olunmuşdu. Məclisi yeni təyin olunan Şeyxülislam Axund Ağa Ağəlizadə həzrətləri açdılar. Bəliğ [bəlağətli] bir xütbeyi-ərəbidən [ərəbcə xütbədən] sonra səlis və sadə bir təzddə ifadə əylədiyi uzun nitqində hazirunu [iştirakçıları] ittihad [birliyə], ittifaqa, Azərbaycan Hökumətini təqviyəyə [gücləndirməyə, dəstəkləməyə] dəvət əylədi və zimmən [dolayı olaraq] bütün dinlərin insanları ayırmaq üçün deyil, birləşdirmək üçün gəldiyini zikr edərək “Bizi nə hüdudışahan [şahların sərhədləri], nə ixtilafişəsinə [dil müxtəlifliyi], nə İncil və nə də Quran ayırammaz” məzmununda olan türki [türk dilində] bir şeirlə əsrin hakimi olan insaniyyətpərvəranə fikrə tərcüman oldu.

Axund Ağa həzrətlərindən sonra Şeyx Qəni cənabları istiqlalın bir möv-

hibeyi-üzma [böyük bir ehsan, nemət] olduğunu bəyanla, Azərbaycan Cümhuriyyəti rüəsas [başçıları] ilə hökumət ricalına [hökumət adamlarına] xeyir-dua etdi.

Bədəhu [sonra] Ağaoğlu Əhməd bəy cənabları acı danışacağını müqəddimətən [başlangıçdan etibarən] zikr etdikdən sonra, hüzzara [orada olanlara] acı məzəmmətlər və pədəranə [ata kimi] nəsihətlər etdi: “Bundan on il əvvəl sizdən ayrıldım, dönərkən sizi on il də geri gördüm” dedi. “Dilimizi unutmuşsunuz, adətlərimizi dəyişmişsiniz, tamamilə başqa bir hala və qəlibə girmişsiniz. Eyvah, sizlərə bu hal ilə istiqlal qazanmaq bir əmri-məhaldır [çətin bir işdir]. Dilsiz millət olmaz, millətsiz istiqlal! Fəqət bununla bərabər istiqbalınız [gələcəyiniz] var. Siz Asiyanın Belçikası ola bilərsiniz. Yalnız yetişir ki, parəpərəst [pul düşkünü] olmayasınız! Hökumətinizə ehtiram ediniz. Hökumətiniz, Parlamanınız vəzifələrini saxlayınız, o zaman naili-məram [məqsədinizə nail] olarsınız.”

Sonra Hacı Zeynalabidin Tağıyev cənabları kəndilərinə məxsus olan səda ilə nitqə başladı. Hökumətdən şikayət etdi. Fabrikanın malını qoymayırlar ki, özü satsın. Ondan beş manata alırlar, sonra kənardə 17 manata satırlar. “Bu bina bilirsiniz ki, nə binadır? Qızlarımız gərək oxusun, halbuki, Hökumət buranı mənim əlimdən aldı. İdarə verdi,” deyərək tənqidatda bulundu.

Daha sonra rus keşişlərindən Krav-

çenko səlis və bəliğ bir nitqilə hazırunu qardaşlığa dəvət etdi.

Nəhayət, Şeyxülislam həzrətləri duayə-xətm [bağlanış duası] tilavət edərək [oxuyaraq], məclisə intəha verildi.

MÜSƏLMAN XANIMLARININ NƏZƏR-DİQQƏTİNƏ

Düşənbə [bazar ertəsi] rəbiüləvvəl ayının 12-inci günü peyğəmbərimiz həzrəti Məhəmməd sələvatullahi əleyhi vəsəlləmin ruzi-təvəllüdü [doğum günü] cəhətincə Mövludl-Nəbi bayramı idi. Bu müqəddəs gün bizim üçün nə böyük bayram, nə səadətli bir gün olduğunu deməyi artıq bilirəm. Keçən ildə keçirdiyimiz dəhşətli və müsibətli günlər və o müsibətlərdən gördüyümüz və aldığımız yaralar o qədər təzədir ki, hənüz o cəhətə millətimizin gördüyü fəlakətlər bir çox zaman ürəklərimizin açılmamasına bəis olacaqdır. Yəqindir ki, bu yövmi-məsudu [xoşbəxt günü] keçən illər misalınca şadiyanə və təntənəli keçirməyə mə-nən iqtidarımız yox idi. Ancaq bunu ərz etmək lazım gəlir ki, bu gündə bir yerə cəm olmaqla həm peyğəmbərimizin ruhi-mübarəkini [mübarək ruhunu] şad etdik, həm də bacılarımız bir-birimizin halından xəbərdar olar. Dərdi danışdıqca az olar misalınca hər bir insan bir-birinin dərдинə şərik olanda bir növ dərdləri yüngülləşər və bəlkə

də çarə tapılar. Zatən bir-birilə toplaşıb görüşməklə fikirlər törəyib meydana çıxar. Bu müqəddəs günü bir də yad etmək niyyəti ilə Bakı Müsəlman Ünas [Qadınlar] Cəmiyyəti bir yerə cəm olmaqla bərabər, ümum Bakı müsəlmlərini [müsəlman qadınlarını] bu məclisə dəvət edir. Əlbəttə, bu il də hər ildəki kimi, nə çalğı, nə teatr və tamaşası, nə qeyri şey olmayacaqdır. Ancaq cəmiyyətin fikri və məqsədi məhz bu mübarək gündə bir yerə toplaşmaqla həmdərd və həmfikir olmaqdır.

Sevgili vətənimiz Azərbaycanın paytaxtı olan Bakıda biz dəxi gərək bir yerə cəm olub, bir-birlərimizlə görüşməklə bərabər bu əziz günləri yad edək. “Qara günün ömrü az olar.” İnşallah, gələcəkdə vətənimizdə hürr yaşadığımız zamanda böylə müqəddəs günü böyük bir şadyanalıqla yad edəriz və bütün millətimizin məsudiyyətini Xüdayı-Rəbbül-mənnandan [mərhəməti və ehsanı çox olan Allahdan] istirham edəriz.

Binaileyh [ona görə], həmin pəncşənbə [cümə axşamı] günü rəbiüləvvəl ayının 15-ində (dekabrın 19-cu günü) Persidski küçədə vəqə Ağa Murtuza Muxtarovun evində Mövludi-Nəbi ayinini yad etmək üzrə düzələcək məclisə Bakı Müsəlman Ünas Cəmiyyəti müsəlman xanımlarının o məclisə təşrif gətirmələrini təmənna edir və biz dəxi o məclisə getməklə gərək özümüzü iftixar edək.

F. xanım S.

BAKİ XƏBƏRLƏRİ

* Maarif Nəzarətinin əmri mövcubincə [əmrinə əsasən], Bakıdakı Ticarət məktəbi cənbində [nəzdində] müsəlman çocuqları üçün tədrisatı türk lisanında aparılacaq hazırlıq sinifləri açılacaqdır.

* Kanuni-əvvəlin [dekabrın] 8-ində saat 4 radələrindən Reallı məktəbində 30-cu dairə ev təşkilatının intixabatı [seçkisi] vəqə olmuşdur [baş tutmuşdur]. 339 vəsiqə pişnihad [təqdim] edilmişdi. Sədarətə Lopatinski, katibliyə Poqosyan intixab edilmişdi [seçilmişdi]. İntixab, Amerika üsulu ilə olmuşdur. Dairə ev komitəsinə 20 üzv, 10 nəfər namizəd intixab edilmişdir.

3-cü dairədən Mərkəzi Ev Komitəsinə bunlar seçilmişlər:

1) Əlibala Rzayev; 2) İvest; 3) Rza bəy Sultanov; 4) Dadaş Əliyev.

Namizədlər: 1) Mir Hüseyn Tağıyev; 2) Hüseynbala Məhəmmədov; 3) Xəlil Hüseynov; 4) Dava vəkili Abbas Dadaşov.

ƏRZAQ İŞLƏRİ

* Tağıyev fabrikasından alıb ətraf kəndlər camaatı arasında hər nəfərə 4 arşın və arşını 5 manat şərtilə olaraq paylamaq üçün Novxanı kəndi vəkili Xudaverdi Rza oğlu və Kərbəlayi Əşrəf Baba oğluna 7800 arşın; Digah kəndi vəkili Məzahir Əbdüləziz oğluna 5046 arşın; Corat kəndi vəkili Məşhədi Abbasəli Hacı Nəcəfəli oğlu və Həsən Hacı Xəliq oğluna 7720 arşın; Binə

kəndi vəkili Əbdülsəlam Babayevə 2708 arşın; Güzdək kəndi vəkili Ağaverdi Əliəkbər oğlu və Həmid Novruzəli oğluna 3696 arşın bezə Ərzaq Nəzarəti icazənamələr verdi.

* Ənzəliddən Bakıya 12000 put düyü gətirib satmaq üçün Ərzaq Nəzarəti V. S. Çxeidzeyə icazənamə verdi.

* Gürcüstandan Azərbaycana 2000 put qənd gətirib sərbəst satmaq üçün Ərzaq Nəzarəti Əliabbas Babayevə və dörd vaqon da Əliabbas Sultanov gətirməsinə icazənamə verdi.

* Kanuni-əvvəlin [dekabrın] 15-ində dəmiryol ilə Bakıya daxil olan ərzaq və mal:

- Arpa - 1448 put;
- Odun - 5500 put.
- Kanuni-əvvəlin 16-ında:
- Buğda - 1905 put;
- Un - 124 put;
- Kartof - 25 put;
- Arpa - 1372 put;
- Odun - 2000 put.

AZƏRBAYCANDA

Andranikin məktubu

“Horizon” qəzetəsində Andranikin bir məktubu dərc edilmişdir. Bu məktub, Qarabağda Andranikin və Daşnaksutyun firqəsinin təqib etdikləri məqsədi aydınlaşdırdığından, tərcüməsini qarelərimizə [oxucularımıza] təqdim edirik. Andranik yazır ki:

Qafqaziya erməniləri[nin] faciənak [faciəvi] qara günlərində, o zaman ki,

Türkiyə ilə Ermənistan Cümhuriyyəti arasında sülh əqd edildi, mən özümün və qoşunumun Ermənistan daxilində yaşamamızı lüzumsuz və qeyri-mümkün ədd [hesab] edərək dağlar, dərələr və biyabanlar təriqi [yolu] ilə müttəfiq İngiltərə qoşununa qoşulmağa getdim. Bu ümidlə ki, onun köməyi ilə Türkiyə Ermənistanının son parçasını müdafiə edək, fəqət talehim müvəffəqiyyət etmədi və Naxçıvan ətrafındakı müsadimədən [toqquşmadan] sonra tarixi Qarabağ dağlarına keçdim ki, hürriyyətpərvər və qeyri-mətbu [boyun əyməz] ruhumuzu başqalarının alçaq hakimiyyəti altına verməyim. Şimdi üç aydan ziyadədir ki, Qarabağın dağlarında, dərələrindəyiz. Mənim dəstəm Qarabağa girən zaman çox ağır günlər idi, qoşunlarım nizamsız, saldatlarım yorğun və pərişan, qaçqınlar zəif və qorxmuş idilər. Boynuma almalyam ki, bu bədbəxtlik mənzərəsini gördükdə, bütün müharibə müddətində heç bir təcavüz görməyib qurban vermiş olan yerli əhali bizə qarşı soyuqqanlılıq, rəğbətsizlik və hətta bəzən ədavət ibraz etdilər [düşmənçilik göstərdilər]. Böylə münasibətdən dolayı qoşunum bir az da əksildi. Qaçqınlar aylarla açıq havada, dərələrdə ac qalırdılar; hələ də yerləşdirilməmişlərdir. Sisyan və Zəngəzur uyezdinin 8000 evdən ibarət əhalisi 12-14 min qaçqını yerləşdirə bilmədi. Öylə bir təşkilat yoxmudur ki, bu bədbəxtlərə müavinət [kömək] etsin?

Zəngəzur uyezd əhalisi tərəfindən

etimad və müavinət görməyərək qoşunumun çoxu Qarabağdan getdi. Mənimlə ancaq bir az saldat qaldı. Mən isə heç vəchlə Ermənistan Cümhuriyyətinə getməməyi qərarlaşdırdım. Bu zaman idi ki, vəziyyətin ciddiliyini hamıdan əvvəl anlamış olan Sisyan nümayəndələri sentyabrın 4-ündə vüqu bulmuş olan mahal syezd[ində] xahiş etdi ki, mən Sisyan qalib müdafiə üçün məhəlli [yerli] təşkilat yapım. O vaxt dəhşətli günlər idi, qüvvələnmiş düşmən, Batum əhdnaməsinə [sazişinə] istinadla Sisyan və Zəngəzur mahalları əhalisindən Azərbaycana tabe olaraq silahlarını vermələrini tələb və əks surətdə ciddi tədabir ittixazı ilə [ciddi tədbirlər görməklə] təhdid edirdi. Bəlkə böylə təhdidlər, nəhayət bir nəticə verməyəcəklərdi də fəqət heç ümid və istinadgahı olmayan əhali bəzi yerlərdə, məsələn, Gümrü ətrafında və Gorusda düşmənin tələbinə əməl və Azərbaycan təbəiyyətini [vətəndaşlığını] qəbul etməyə razı olurdu. Lakin mənim qəti müqabiləm [müqavimətim] sayəsində böylə xahişlərə əməl edilməyib, Sisyan mahalı tabe olmamağa və axıradək mübarizə etməyə qərar verdi. 20 yaşından 30 yaşınadək cavanlara səfərbərlik elan edilərək dəstələr təşkil olundu və Sisyan hüdudunda səngərləri tutdular. Təhlükənin ciddiliyətini anlayaraq Sisyandan sonra Zəngəzur və Qapan [Qafan] mahalları dəxi mübarizəyə qərar verərək, 20 yaşından 50 yaşınadək ümum kişilər səfərbərlik

halına gətirildilər. Bu surətlə Zəngəzur, Qapan və Sisyan mahallarının dəstələri mənim qoşunum və Şuşa və Gəncə alayları saldatları böyük bir qüvvə təşkil etdilər. Sisyan, Zəngəzur və Qapan sıxı surətdə əlaqədar olduqdan sonra, türklərin təhti-hakimiyyətinə [hakimiyyəti altına] düşmüş olan tarixi Qarabağ bunlarla birləşdirmək məsələsi qalırdı. Şuşa şəhəri süqutla tərksilah edilmişdisə də, ətraf kəndlər tabe olmayaraq, səbrsizliklə bizim vürdümüzü [gələcimizi] gözləyirlər. Bu vəchlə mənim və saldatlarımdan burada olmamız və buranın səfərbərliyi sayəsində Zəngəzur, Sisyan və Qapan mahalları bu vaxtadək hələ türklərə ya Azərbaycana tabe olmamışlardır. Halbuki, Ermənistan Cümhuriyyəti nəinki kömək etmək istəməyirdi, hətta bizimlə münasibətə girişmək istəməyərək, əhaliyə tövsiyə edirdi silahlarını təslim etsinlər və qorxulu bir adam olmaq üzrə Andraniki içlərindən kənar edib müsəlləh müsədiməyə [silahlı toqquşmaya] səbəbiyyət verməsinlər.

Hər halda Qarabağ məsələsinin həllində fürsəti fövtə verməməlidir. Zəngəzur, Sisyan və Qapan məsələləri artıq həll edilmişdir. Ümidvaram ki, Şuşa haqqındakı qəraradımıza da yaxın zamanda əməl edəyim.

Andranik
27 noyabr 1918

General Tomson və Andranik

Qarabağdan “K. Slovo” qəzetəsinə xəbər verirlər ki, bu günlərdə Şuşaya

ingilis heyəti gələrək orada qalmış olan 200 türk əsgərinin şəhərdən çıxması barəsində binagüzarlıq etmiş [təşəbbüs etmiş, sərəncam vermiş] və Andraniklə görüşmək üçün Zabixə [Zabuxa] getmişdir. Heyət, Andranika general Tomson tərəfindən bir məktub vermişdir. Məktubda guya general Tomson bütün Qarabağın mühafizəsini Andranikə tapşırır. Bu günlərdə Andranikin öz dəstəsi ilə Şuşaya vürudu [gəlişi] gözlənirmiş. Şuşa ətrafında Sokrat bəy Məlikşahnəzərov 6000 nəfərlik bir əsgər dəstəsi düzəltmiş imiş, Qarabağda sakitlik imiş.

Şəkidən

Bizə yazırlar:

Gəncə valisi[nin] Daxiliyyə Nəzarəti naminə verdiyi məlumata nəzərən, Nuxuda ərzaq ucuzlaşmış imiş. Bu əhvalat hörmətli “Azərbaycan” qəzetəsinin 13 təşrinisani [noyabr] 38-ci nömrəsində dərc edilmişdi. Zənniacizənəmizə görə işbu məlumatı Gəncə valisi həzrətləri iki ay bundan əqdəm [qabaq] vermiş.

Bu halda, Şəkinin hal və övzası [vəziyyəti] çox müşkül və ağır bir haldadır. Barama ipək fabrikaları ilə məşhur Şəkiddə 80-90 fabrikalar cümləsi işləmədiyindən on mindən ziyadə fəhlə işsizdirlər. Bir tərəfdən əmrəzi-sariyyə [yoluxucu xəstəliklər] gündə yüz nəfərdən ziyadə tələf etməkdə, o biri tərəfdən ərzaq və mühümmatın gündəndən bahalanması füqərayi-kasibənin ah-naləsini ərşə çıxarmaqdadır.

Xalça, palaz, mis tas satılıb ərzağa verildiyi kimi namuslu, ismətli həmsirələrimizin [bacılarımızın] əlbisələri, gor kəfənləri satılmaqdadır. Çox ailələr var ki, var-yoxunu satıb, bitirib sailliyə [dilənçiliyə] əl uzadıb, bununla da keçinəmmədiyindən acından həlak olanlar da az deyil. Buğda unu 100 manat, arpa unu 60-70 manat, kömürün putu 50 manat, qənd 40 manat, çay givrənəkəsi 150 manat, ət 4 manat 50 qəpik. Şəki kimi dağlar və meşələrlə məşhur bir şəhərdə odun tapılmayı. Füqərayi-kasibənin bir qismi qırılıb, bir qismi xəstədir, bir qismi də acdır, dağa getməyə taqəti yoxdur. Bu fəlakətlərin qarşısı alınmazsa, Şəki əhli böyük fəlakətlərə düşər olacağı aşkardır. Keçən sənələrdə hər məhəllədə cəmiyyətlər təşkil olunub, füqərayi-kasibənin mühümmati-ləvazimini ucuz fiyat ilə verirdilər, hökumət də yardım edirdi. Şimdiki halda nə hökumətdən və nə zənginlərimizdən heç bir yardım olmadığı kimi, xatirə belə gətirən yoxdur.

Köylülərin [kəndlilərin] geyəcəkləri yoxsa, yeyəcəkləri kafidir, zənn edirəm. Şəhər əhli isə hər bir gediş-gəlişdən kənarda qaldığından, ticarət kəsilməlidir. Şəkinin gözə çarpan [tərəfi] ipək baraması alveri ilə zavodların işləməyi idi. Beş sənədir ki, hər nə qədər mal varsa, cümləsi müştərisiz qalmaqdadır. Bu da Marsel-Moskva yolları bağlı olduğundandır.

Mülkədarlarımızın da məhsulətini rəncbərlər tamam verməyirlər. Tacirlərimiz o halda, mülkədarlarımız da bu

gündə. Tacirlərimiz də fəna halda olduğundan Şəki əhlinin biçarəganı [biçarələri] dörd gözlə hökumətimizdən imdad bəkləyir, yardım tələb edir. Gündə yüz nəfər xəstəlikdən insan tələf olursa, nisfi [yarısı] aclıqdan həlak olmaqdadır. Hökumətdən doktor, davacat [dava-dərman], çit, bez, bu kimi zəruri əlzəm olan şeylərin heç birini istəməyib, yalnız yeyəcək ərzaq istəyirlər. Bu da xaricdən gəlib yetişincə tab gətirə bilməyən aclar, gözlərini tikmişlər Şəki mahalından toplanmış üşr anbarlarına. Rica edirlər, mərhəmətli hökumətimizdən, həmin anbarlarda olan buğdalardan əsgərə yetərlik qədərində götürüləndən sonra fəzləsini [qalanını] əhvən [ən aşağı] qiymətlə satıb, parasını beytülmal [dövlət xəzinəsinə] cəm etsinlər.

Allah etməsin, böylə olmasa, Şəkinin əhvalı qayət dərəcədə fəna olacaqdır. Şəkinin başqa dərdləri də çoxdur, hissəmə düşəni mən yazdım.

Mustafa Bədəlzadə

GÜRCÜSTANDA

Hərbiyyə Nazirinin əmri

Gürcüstan Hərbiyyə naziri əmr vermişdir ki, bundan sonra Cümhuriyyət qoşunları hərəkəti barəsində qəzetələrdə heç bir xəbər dərc edilməsin. Hərbiyyə Nəzarətindən nəşət edəcək [Hərbi Nazirlik çıxışı] xəbərlərin dərcinə mümaniət [manea] yoxdur.

Gürcüstandakı Erməni Milli Komitəsi və Sanain ixtilafı

Kanuni-əvvəl [dekabrın] 10-unda Erməni Milli Komitəsinin Sanain ixtilafına aid fəvqəladə bir iclası vaqə olmuşdur. Bu barədə Yezrikyan məruzə oxumuşdur. Məruzəni istima etdikdən [dinlədikdən] sonra iclas qət etmişdir ki: 1) Gürcüstan Hökuməti Sanainə Daxiliyyə naziri müavini Maxaradzenin təhti-idarəsində [rəhbərliyi altında] heyət göndərdiyi üçün Milli Komitə də bir heyət göndərsin. Heyətin işi bundan ibarət olmalıdır: 2) Məhəllində [yerində] ixtilafı aşına olub bərtərəf edilməsinə [aradan qaldırılmasına] çalışmalı; 3) Gürcüstanla Ermənistan miyanındakı [arasındakı] sərhəd məsələsini həll etmək üçün lazımı tədbirlər ittixaz etmək [tədbirlər görmək]. Heyətə bunlar ittixab edilmişlər: Ağciyan, Yezrikyan, Tumanyan, Doluxanov.

Bunlar Sanainə 11 kanuni-əvvəldə [dekabrda] azim olmuşlar [yola düşmüşlər].

L. Biç Gürcüstan haqqında

Kuban Nahiyə Radasının sədri, Rada iclasında sabiq sədrlərinin hal-hazırda muxtariyyətli hökumət təşkili üçün artıq müşkülət olduğu nöqtəy-nəzərini tənqidlə, bu etirazların əsassız olduğunu bəyan edib demişdir ki, artıq iqtisadi səbəblər qüvvəsi olaraq ayrı-ayrı olan Cənub hökumət təşkilatları böyük bir qüvvə ilə birləşməyə çalışırlar. Rada üzvü Filimonov Gürcüstanın Qırmızı ordu əsgərləri ilə könül-

lüləri təhdid etməsi haqqında söylədiyi bəyanatı əsilsizdir. Gürcüstanın öz ordusu vardır və Gürcüstan ordusu Qırmızı ordu əsgərləri ilə şiddətli mübarizədə bulunub, onlarla heç bir əlaqəsi yoxdur. Hərgah Gürcüstan Hərbiyyə naziri Giorqadze Bakı şəhərinin türklər tərəfindən alınması arzusunda bulunmuşsa da, o da ancaq Bakı şəhərinin bolşeviklər əlində olub, orada anarşi hökmfərma olmasından [hökm sürməsindən] irəli gəlmişdir. Giorqadze türklərin Bakı şəhərini alıb, orada asayış bərpa edəcəklərinə ümidvar idi.

L. Bıç nitqinə davam edərək deyir ki, mən bu cüziyyatdan [xırdalıqlardan] bəhs etməyəcəyəm; çünki bunlar sağlam bir fikir vücuda gətirməyib, mütəqabil [qarşılıqlı] etimadsızlıq törətməkdədir. Bizimlə Gürcüstan və Ukrayna arasında bir-birinə zidd mənafe yoxdur. Bizim bir müvazi [paralel] yolumuz vardır. Biz ən əvvəlcə bolşeviklərlə mübarizədə bulunmaq üçün ittifaq yapmalıyıq. Burada doğru söylədilər ki, bolşevizm məğlub olmayana qədər rus hökumətini düzəltmək mümkün olmayacaqdır. Bizim qonşularımız da bu barədə bizim kimi maraqlıdırlar. İttifaq yapmaq üçün biz bütün qüvvələrimizi sərf etməliyiz.

Sonra Bıç Soçi nahiyəsi üstündə Gürcüstanla Könüllü ordu arasında çıxan ixtilafdan müfəssəl surətdə bəhs edib demişdir ki, gürcülər özləri də Soçinin onlar tərəfindən işğal edilməsini müvəqqəti hesab edirlər. Bu məsələdə sazişə nail olmaq asandır.

ERMƏNİSTANDA

Tiflisdəki Erməni Milli Komitəsi, kənni-əvvəl [dekabrın] 12-sində Allahverdidən böylə bir teleqram almışdır:

Heyət, salamat Allahverdiyə gəlib çatdı. Axvat mövqifindən [stansiyasından], ətraf kəndlərdən nümayəndələr çağırılmışdır ki, əhval barəsində məlumat alınsın. Hadisat, məhəlli xasiyyəti havidir [hadisələr yerli xarakterlidir]. Anqi, Ozmobar, Ardoy və başqa ixtilafly kəndlərlə əlaqəni düzəltməkdən ötrü heyət lazımi binagüzarlıqda bulunmuşdur [təşəbbüs göstərmişdir]. Biz ümid edirik ki, məsələ sühlə həll ediləcəkdir. Ermənistan hökuməti heyəti də general Mdiviani ilə yolun xarab olmasından naşi Qobereddə qalmışlar. Bunlar da öz tərəflərindən işə iştirak edirlər. Biz bunlarla əlaqəni düzəltmək üçün təşəbbüsatda bulunaçağız.

*Yerzikyan, Doluxanov,
Tumanyan*

Eydi-mövludi-nəbi münasibətilə

Həmin rəbiüləvvəl ayının 15-ində pəncşənbə [cümə axşamı] günü Ağ Murtuza Muxtarovun mülkündə, gündüz saat 12-də Bakı Ünas Müsəlman Cəmiyyəti-Xeyriyyəsi tərəfindən müsəlman xanımları üçün eydi-mövludi-nəbi münasibətilə ziyafət məclisi təyin edilmişdir. Xüsusi dəvətnamələr heç kimə göndərilməyəcəkdir. İanələr kamali-təşəkkür ilə qəbul edilir.

Xəzər müstəhlilin ittifaqı**“Kooperasiya”nın kitabxana şöbəsi**

Türkcə ədəbiyyat, tarix, coğrafiya, sənaye və kooperasiyaya dair və həmçinin çocuklara məxsus kitablar, məktəb kitabları, jurnal alır. Arzu edənlər Parapetdə “Azərbaycan” qəzetəsi kantorida Əliəkbər Heydərzadəyə müraciət etməlidirlər. Telefon: 6-91.

b/24 3 – 2

Xalq Səhiyyəsi naziri həzrətlərinin əmrinə mütabiq ümum aptek mağazası sahiblərinə elan olunur ki, bunlar bu il 31 dekabr 1918 tarixinə kimi Tibbiyyə və Sihhiyyə şöbəsinə aşağıdakı məlumatı pişnihad [təqdim] etməlidirlər.

1) Mağazanın sahibi, müdiri və mağazada işləyən əşxas [şəxslər] barəsində və bunların dərəcəyi-elmini.

2) Nə vaxt və kimin müsaidəsi ilə mağaza açılmışdır.

3) Mağazanın məkanı.

4) Zəhərli və tünd ədəvat ilə alver etməyə icazə varmı?

Tibbiyyə və Sihhiyyə Şöbəsi müdiri:

İ. Punko

b/22 3 – 3

Doktor**Hacı Fəthullah Ağaalizadə**

Böyüklərin və uşaqların daxili mərəzələrinə müalicə edir. Xəstələri qəbul edir hər gün səhər saat 8-dən 10-adək və axşam saat 4-dən 7-yədək Şamaxı küçəsində, 14 nömrəli evdə.

Telefon nömrəsi 19-27.

289

Arvad diş həkimləri**Z. A. Şexter və xanım**

Dişlər ağrısız çıxarılır. Qızıl qapaq, qarma və hər növ qayıрма dişlər. Dişin yaxşı

qayrılması təmin olunur. Kənardan gələnlər üçün iş tezliklə görülür. Qiymətlər münasibdir.

Qəbul olunur 9-dan 2-yə və axşam 4-dən 7-yə kimi. Vorontsovski küçə, 14 nömrəli evdə, paradni qapıdan.

215

Doktor**Doktor Samuil İzrailoviç Kopelioviç**

Daxili və əsəbi mərəzə mübtəla olanları hər gün axşam saat 5-dən 8-ə kimi qəbul edir. “914” dəvasını [dərmanını] istəməlidir [işlədir]. Voronsovski caddədə nömrə 17, ikinci mərtəbə. Telefon 50-82 və 93.

282

Diş həkimi B. L. Levin

Dişlərə müalicə edir, doldurur, ağrısız çıxarır və qızıl və kauçuk üzərində süni diş qayırır. Tsitsyanovski caddə nömrə 7, Qubernskinin küncündə.

Qəbul edir: 9-dan 2-yə kimi; 4-dən 7-yə kimi.

280

Qoldqor-Fradkinin**Diş müalicəxanası**

Dərya kənarında Başenni küçədə Ramazanovun 10 nömrəli evində qəbul edir hər gün saat 9-dan 2-yə kimi və 4-dən 7-yə kimi.

2607 12 – 1

Arvad diş həkimi**A. P. Matsiyevskaya**

Naxoşları qəbul edir. Nikolayevski caddədə ev nömrə 33, Krasilnikovun evi. Telefon nömrə 45-90.

Qəbul edir saat 10-dan 2-yə kimi, 5-dən 7-yə kimi.

283

Qabil dış qayıran

Mirzə Xəlil Canıbəyzadə

Qızıldan və sairədən hər cür əla dişlər münasib qiymətlə qayırır. Ünvan: Qubernski küçə, “İslamiyyə”nin sağ tərəfində ev nömrə 55.

295

Doktor Rza bəy Sultanov

Paris Dərülfünunundan

Qəbul edir daxiliyyə və əsəbi xəstələri hər gün saat 9-1-ədək, saat 4-7-yədək. Telefon 5-30. Adres: Parapet, Kolyubakinski küçədə nömrə 39. “Azərbaycan” qəzetə idarəsinin yanında.

237

Həkim S. L. Şklovskaya

Mamalıq və daxili ünəs əmrəzini [qadın xəstəliklərini] qəbul edir. Naxoşlar qəbul olunur: səhər saat 9-dan birə və 5-dən 7-yə qədər. Ünvan: Aziatski küçədə nömrə 153, Bolşoy Marskoy və Krasnovodski küçələrin arasında. Telefon: 50-67.

Burada leyli [gəcə] yatacaqlarıyla qadın cərrahiyyə xəstəxanası mövcuddur.

209

Mama M. K. Şerman

Qəbul edir: mamalıq, ovmaq (massaj) və iynə vurmaq işləri. Həmçinin xəstələrə qulluq etmək işində də təcrübəsi vardır.

Ünvanı: Kolyubakinski küçədə Parapetin qabağında Dildarovun 26 nömrəli evində 2-nci mərtəbədə.

Telefon 24-62

Müdir və baş mühərrir:

Ceyhun bəy Hacıbəyli

QEYD VƏ ŞƏRHLƏR

Qismi-rəsmi

səh. 297. “10 kanuni-əvvəl 1334”: Burada il, rumi tarixlə göstərilmişdir; miladi tarixlə 10 dekabr 1918-ci ilə uyğundur.

səh. 298. “11 kanuni-əvvəl 1334”: Burada il, rumi tarixlə göstərilmişdir; miladi tarixlə 11 dekabr 1918-ci ilə uyğundur.

“12 kanuni-əvvəl 1334”: Burada il, rumi tarixlə göstərilmişdir; miladi tarixlə 12 dekabr 1918-ci ilə uyğundur.

Teleqraf xəbərləri

səh. 302. “Drednot”: hərbi dəniz donanmalarında XX əsrin əvvəllərindən etibarən istifadə edilməyə başlanan, güclü artilleriya silahlarına malik zirehli gəmi (drednout).

səh. 303. “İngiltərə Baş vəziri...”: Söhbət Lloyd Corcdan gedir.

Xalq məktəbləri müdirlərinin yığıncağı

səh. 303. “1) Lüğət tədarükü”: Bundan sonrakı maddələr (“Tarix tədarükü”, “Coğrafiya tədarükü” və s.) 2-dən başlayaraq nömrələndiyi halda, qəzetdə bu maddə nömrələnməmişdir.

Maarif müfəttişlərinin yığıncağına dair

səh. 306. “Bu vəchlə, övladi-vətən daha məktəbdə ikən üstadi-əzəm, cənnət-məkan, mərhum İsmayıl bəyin tövsiyə etdiyi...”: Krım tatarlarının ictimai-siyasi xadimi Qasıralı İsmayıl bəy nəzərdə tutulur.

Mövludi-Nəbi

səh. 307. “«Bizi nə hüdudi-şahan [şahların sərhədləri], nə ixtilafi-əlsinə [dil müxtəlifliyi], nə İncil və nə də Quran ayırammaz» məzmununda olan türki [türk dilində] bir şeirlə...”: Əli bəy Hüseynzadənin “Sizlərsiniz ey qövmi-Macar, bizlərə ixvan / Mümkünmü ayırsın bizi İncil ilə Quran?” misralarının da olduğu məşhur şeiri nəzərdə tutulur.

Azərbaycanda: Şəkidən

səh. 313. “Üşr”: kənd təsərrüfatı məhsullarından onda bir miqdarında alınan vergi.

Gürcüstanda

səh. 313. “Gürcüstan Hərbiyyə naziri...”: söhbət Qriqol Giorqadzedən gedir.